

Kultur- og kirkedepartementet
Postboks 8030, Dep
0030 Oslo

Postadr./	7491 Trondheim
Postal addr.:	NORWAY
Tel:	+47 73 59 70 60
Fax:	+47 73 59 68 48
Besøksadr./	Abels gt 5
Location:	Teknobyen
E-mail:	firmapost@bibsys.no
Web:	www.bibsys.no
Org. nr./nb.:	974767880
Saksbehandler/ Caseworker:	Roy Gundersen
Dir. innvalg/ Direct line:	+47 73 59 20 86

Deres ref./ Your ref: 2006/6573 KU/KU2 NBA:amb
Vår ref./Our ref.: b070427a_rg
Dato/Date: 2007-04-27

Høringsuttalelse fra BIBSYS til "Bibliotekreform 2014"

BIBSYS vil takke for anledningen til å gi høringsuttalelse til Bibliotekreform 2014.

Generelle kommentarer

Utredningen dekker et bredt område og har samlet mye viktige fakta om bibliotek i Norge som er presentert på en ypperlig måte.

Det er mange gode forslag til strategier og tiltak hvor det også er foreslått en positiv kort frist for gjennomføring.

Det ser imidlertid ut som om folkebiblioteksektoren er dekket i større dybde og bredde enn fagbibliotekene. Dette må rettes opp i oppfølgingen av utredningen.

Norgesbiblioteket eksisterer allerede i praksis, basert på tradisjoner om felles bruk av ressursene. Det er på flere områder et stort forbedringspotensiale i nettverket, men dette kan ikke ensidig løses ved lov og pålegg. Bibliotekene i UH-sektoren sin hovedoppgave er å styrke sine egne institusjoners kjernevirksomhet og tjenester til Norgesbiblioteket må sees i lys av dette.

Det er derfor først og fremst viktig at det som en del av Norgesbiblioteket finnes mekanismer som sørger for at fagbibliotekenes kostnader ved deltakelse her ikke går ut over deres primære oppgaver og at det er refusjonsordninger ved skjevfordeling av kostnader.

UH-bibliotekene har en sentral rolle i bl.a. kvalitetsreformen med nye krav til den kompetanse bibliotekene må ha, hvilke tjenester de skal yte og hvilke ressurser de skal gi adgang til. Heller enn en felles biblioteklov er det behov for å synliggjøre bibliotekenes sentrale plass innen høyere utdanning og gi dem mulighet til nødvendig videreutvikling.

UH-bibliotekene ligger i et skjæringspunkt mellom sine primære oppgaver om å tjene sin institusjon og de bredere forpliktelsene ved å være offentlige bibliotek. Dette synliggjøres også ved at studentene i mange tilfeller ikke kan benytte seg direkte av fagbibliotekets tjenester pga geografisk

avstand, men heller bruker et folkebibliotek. Dette stiller krav til begge bibliotek på faglig basis, men forutsetter også at en i det foreslåtte arbeidet med struktur og organisering av Norgesbiblioteket ser spesielt på dette problemområdet. Drammensbiblioteket er allerede etablert som en samlokalisering og tett samarbeidsløsning mellom fagbibliotek og folkebibliotek. Det vil være naturlig å se på muligheten av tilsvarende løsninger innenfor rammen av de konsoliderte bibliotekløsninger som er foreslått.

Kommentarer til de enkelte forslagene

1.1 tilby digitalt innhold og nettbaserte tjenester

Tiltak: Etablere en abm-portal som felles inngang til nettbaserte kultur- og kunnskapsressurser

Det er en ambisiøs satsing å integrere de digitale innholdsressursene til arkiv, bibliotek og museer. Selv om dette også for UH-sektoren vil være en vesentlig gevinst, mener vi likevel at dette må prioriteres etter satsingen på Norsk digitalt bibliotek.

Tiltak: Iverksette programmet Norsk digitalt bibliotek

Programmet Norsk digitalt bibliotek har allerede utredet grunnlaget for satsingen på området gjennom et gitt rammeverk. Utviklingen har imidlertid i praksis vært sterkt hemmet av mangel på de prosjektmidlene som var sett på som sentrale for bibliotekutviklingen i ABM-meldingen og Kulturmeldingen. En er derfor kommet mye kortere i den praktiske iverksettelse av Norsk digitalt bibliotek enn det som er ønskelig.

Satsing på et prosjekt som resulterer i tjenester tilsvarende *bibliotek.dk* må prioriteres. Det er i Norge tunge faglige miljøer vil kunne ta på seg en slik oppgave, spesielt sentralt vil Nasjonalbiblioteket og BIBSYS være.

Det må legges til rette for tilstrekkelig økonomisk grunnlag ikke bare til utvikling av de nødvendige tjenester, men også til sikring av drift og løpende videreutvikling av disse. Det er ikke tilstrekkelig bare med en søketjeneste, brukeren må også få enkel tilgang til det ønskete materialet, enten elektronisk eller ved lån eller kopi.

For at Norgesbiblioteket skal fungere i praksis vil det derfor være en forutsetning at det er en sentralt finansiert og effektiv transportordning for det fysiske materialet som skal fjernlånes, tilsvarende det en har i Danmark.

Målet om at biblioteksektoren skal ha en digital infrastruktur som til enhver tid er på høyde med den teknologiske utviklingen krever videre at en sørger for at de miljøer i Norge som allerede har kompetanse på dette gis anledning til å videreutvikle denne. Dette kan bety at en også må legge bedre til rette for at en kan få forskningsmidler.

I tillegg til den digitale infrastrukturen vil det være kostnadseffektivt å se nærmere på organiseringen av metadataregistrering for eksempel mht deling av ansvaret for slik registrering. Hvilke redskap / teknologi en benytter, hvilke metadataressurser en gir adgang til eller kjøper kan med fordel avklares på nasjonalt nivå.

Tiltak: Gi tilgang til sentrale kunnskapskilder gjennom lisenser og andre vederlagsordninger

Det er positivt at det tas sikte på at utvalgte sentrale kunnskapskilder skal stilles til rådighet for hele befolkningen. Prioriteringen og kostnadene med dette må imidlertid veies nøye opp mot det behovet UH-sektoren har for grunnleggende vitenskapelig informasjon som er et sentralt arbeidsredskap i institusjonenes forsknings- og undervisningsoppgaver.

Kostnadene ved slike vitenkilder har hatt en sterk prisutvikling i tillegg til den uheldige faktor at det må betales mva ved kjøp av elektroniske vitenkilder. Det er her behov for ikke bare å se på finansieringen av disse vitenkildene, men også på en del andre problemområder. En kan her peke på de internasjonale forlagenes maktposisjon, hvor det synes nødvendig med politisk samarbeid på høyt nivå innen Europa for å unngå monopoltendenser.

Det er videre behov for å styrke kompetansen på for eksempel forhandlingsteknikk og juridiske spørsmål ved forhandlinger om slike avtaler.

BIBSYS vil spesielt påpeke at en ikke bare må ha som oppgave å få en gunstig pris, men at en samtidig må sørge for at lisensene inneholder krav om at forlagene til rett tid leverer metadata av tilstrekkelig kvalitet. Videre må det kreves at de lisensierte ressurser er enkelt tilgjengelig gjennom søkeportaler ved at forlagene følger internasjonale standarder for dette formålet.

1.2 digitalisere viktige innholdsressurser

Tiltak: Etablere et program for digitalisering av materiale i arkiv, bibliotek og museer

BIBSYS støtter dette tiltaket.

1.3 utvikle nye digitale tjenester

Tiltak: Stimulere til utprøving av nye IKT-tjenester og -løsninger

Det må legges til rette for at det finnes tilstrekkelig utviklingsmidler for bibliotekene slik at disse kan være synlige gjennom de mest brukte informasjonskanalene og søkemotorene

Målet må være at informasjonen er der brukerne er, og ikke slik at brukerne må gå dit informasjonen er.

Bibliotekene må legge vekt å være synlige gjennom de moderne uttrykksformer som til enhver tid er aktuelle, i dag for eksempel gjennom "Bibliotek 2.0"

1.4 videreutvikle biblioteket som læringsarena og læringsressurs

Tiltak: Etablere et fast samarbeid mellom bibliotekmyndighetene og utdanningsmyndighetene på nasjonalt nivå

Slik det er nevnt i innledningen må det legges spesiell vekt på å følge opp fagbibliotekenes behov, et tett samarbeid mellom KKD og KD er derfor nødvendig.

Tiltak: Utvikle verktøy og metoder for opplæring i informasjonskompetanse

Informasjonskompetanse må inngå som en del av opplæringen helt fra grunnskolen med tilpassete verktøy og metoder. Bibliotek i UH-sektoren har laget gode redskaper for sitt nivå, men det er for sent når en først får opplæringen på dette tidspunktet.

Tiltak: Utvikle tilgang til vitenskapelig informasjon produsert ved universitet og høyskoler gjennom åpne digitale løsninger

BIBSYS støtter sterkt at institusjonene innen høyere utdanning gir adgang til vitenskapelig informasjon gjennom åpne institusjonelle arkiv. Utviklingen av det tekniske grunnlaget for slike tjenester er allerede i gang og disse tiltakene må fortsatt finansieres. Også her er det viktig at finansieringen fortsetter utover den initiale oppbyggingsperioden slik at en i Norge hele tiden har systemer av internasjonal kvalitet og kompetanse innen dette fagområdet.

Det må arbeides videre med spørsmål som parallellpublisering og hvilket forhold reglene for forskningspoeng har til åpen publisering.

2.1 styrke og utvikle de organisatoriske enhetene i norgesbiblioteket

Tiltak: Etablere sterkere og mer kompetente folkebibliotek gjennom en konsolideringsprosess som omfatter bibliotekene i flere kommuner

I denne sammenheng må en også se nærmere hvilke fordeler en kan oppnå ved et tettere samarbeid mellom folkebibliotek og fagbibliotek på lokalt plan, jf Drammensbiblioteket.

Tiltak: Iverksette et program for skolebibliotekutvikling

Det vises til kommentaren ovenfor om behovet for at elever og studenter tidlig får tilstrekkelig informasjonskompetanse. Et godt program for skolebibliotekutvikling kan bidra til dette.

2.2 videreutvikle det fysiske biblioteket

Tiltak: Etablere et investeringsprogram for biblioteklokaler

I UH-sektoren finnes det en rekke eksempler på hvilken betydning nye og hensiktsmessige fysiske bibliotek har hatt på studentenes arbeidsforhold. I tillegg har her lokalene medført bedre utnyttelse av bibliotekets ressurser og sterkere synlig integrasjon av biblioteket i institusjonen. Eksempelvis kan en vise til Universitetsbiblioteket i Oslo, Høgskolen i Bodø og Handelshøyskolen BI.

Tiltak: Utstyre alle bibliotek med trådløst høyhastighetsnett

Dette tiltaket visere dessverre at det fortsatt er et stykke igjen til at alle bibliotek har en helt grunnleggende forutsetning for å kunne gi forventete tjenester til sine brukere.

2.3 utvikle et brukerorientert og samarbeidende norgesbibliotek

Tiltak: Etablere en transportordning for distribusjon av materiale mellom bibliotek i Norge

Dette behovet er kommentert tidligere og tiltaket er en forutsetning for et "bibliotek.no".

Tiltak: Endre dagens biblioteklovgivning for å sikre samarbeidet i et nasjonalt biblioteknettverk

Dette punktet er kommentert ovenfor, gode økonomiske ordninger er viktigere enn en felles lov.

Tiltak: Styrke krav til skolebibliotek tjenester i forskriften til opplæringsloven

Tiltaket støttes.

Tiltak: Gjøre Norgesbiblioteket kjent gjennom profilering av innhold og tjenester

Det er selvfølgelig positivt at bibliotekenes tilbud er godt kjent og positivt oppfattes som en merkevare. Forutsetningen for at tiltaket skal ha noen nytte er imidlertid at produktet er godt nok. Det er tidligere kommentert at dette krever innsats.

2.4 utvikle redskaper og metoder til evaluering og kvalitetsheving av virksomheten i bibliotekene

Tiltak: Utvikle verktøy og metoder for evaluering og kvalitetsheving av virksomheten i bibliotekene

Bedre evalueringsverktøy og endret bibliotekstatistikk må komme som et resultat av det behov institusjonene har. Positivt at det settes i gang et utviklingsprogram her.

3.1 fornye den samlede kompetansen i biblioteksektoren

Tiltak: Utvikle et hospiteringsprogram for bibliotekansatte

Tiltaket kan avhjelpe noen behov. Viktigere er det imidlertid å legge praktisk til rette for konkrete samarbeidsprosjekt spesielt mht det tekniske grunnlaget for bibliotekene. BIBSYS erfaring er at slike prosjekt er svært utbytterike både mht kompetanseoppbygging, de konkrete resultatene og det faglige nettverket en får. Terskelen er imidlertid ofte høy for deltakelse, det kan dreie seg om tunge administrative prosedyrer ved EU-prosjekt, eller behov for finansiell støtte for deltakelse.

3.2 støtte faglig utvikling og kunnskapsdeling på tvers av og innenfor de ulike bibliotekfaglige områdene, og som abm-samarbeid

Tiltak: Opprette nettverksgrupper med deltakere fra ulike bibliotektyper med sikte på å utvikle nye tjenester, nye arbeidsmetoder eller ny organisering

BIBSYS vil spesielt påpeke at vi allerede er en nettverksorganisasjon med rundt 100 institusjoner som deltakere. Dette aspektet ved vår virksomhet kan med fordel utvikles videre. Bedre kontakt med folkebiblioteksektoren vil også kunne være fruktbart.

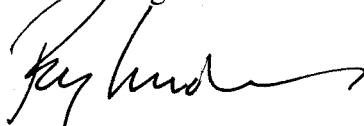
Tiltak: Styrke og videreutvikle et kompetansemiljø for opphavsrett og personvern ved Nasjonalbiblioteket

Det er et stort behov for at det arbeidet Nasjonalbiblioteket her gjør styrkes og utvides og at det sikres at UH-sektorens behov blir godt ivaretatt.

Tiltak: Etablere forskningsprogram der abm-området inngår

Det er et klart behov for styrking på dette området. Slike program må imidlertid ikke bare knyttes til bibliotekutdanningene, men også til miljø i UH-sektoren som har forskning og utdanning innen områder som er av interesse for det teknologiske grunnlaget for bibliotekene, f.eks. NTNU. For BIBSYS er det viktig at det ved rekruttering er tilgang på personer som har høy kompetanse innen den virksomhet vi driver.

Med vennlig hilsen

Roy Gundersen
direktør